

PARTICULARISMES DE LES CONTRADES DEL NORD DE CASTELLÓ

Amb aquest títol tan poc definitori i ambigu, pretenc donar-los a conèixer paraules alienes al nostre diccionari, localitzades i extretes, en poblacions del nostre entorn. Començarem per l'interior i anirem baixant cap a la Plana.

Estem a Culla, que per cert la paraula culla, significa la peça del cresol d'oli, on es posa l'oli per cremar, i encontrem el particularisme "castró" o que és el mateix, cistell o simil fet de vimet. A Vistabella "botifarra de la guinceta", vol dir una botifarra més bé allargassada i no pas tan grossa com les normals. En Cati diuen "llançadora", a una mena de tortell fet amb matafaluga i que donen a trenc d'alba en el romiatge de Cati a Castellfort.

En Ares "carxau", és el lloc o forat per a posar-hi la llenya, generalment localitzat al tou de l'escala.

"Budi" i "Soriera",

vol dir en Albocàsser la persona curiosa o més bé tafanera i "argellar", perdre el color o descolorir-se.

"Viver" i "peixera" a Sant Mateu significa una bassa.

"Gobanella" a Benassal, és igual a monyeca o articulació de la mà amb l'avantbraç.

En Traiguera diuen "manyofle" al regidor o conseller del Ajuntament, en aquesta zona del Maestrat anomenen "xereu" al que nosaltres en deiem "bilero", "pardal" i a la Ribera i zones de València "teuladi".

A Peñiscola diuen "tombol" a península petita, "capçana" a un drap de cuina i "marret" al vent de ponent.

Posarem la galga i farem llobada en Alcalà, on el repertori es força més extens; "capçó" igual drap de cuina, "polligana" a un forat o aladre, "sabu-ro" a un desmanyotat, "capterrera" paret o tipus de balustrada que

acaba el terrat per la part frontal i també bardissa que s'assegura amb terra o pedres damunt les parets dels corrals, horts, etc., per a llur conservació, "albà" tipus de planta amb que és fà una granera, a la que és diu també "albà", "sarrabustrugar" enfadar-se, "empalustrar" embrutar de cosa llefiscosa, "galera" tros de terra entre dos solcs, "passiego" el que va de porta en porta per vendre alguna cosa, "borrego" tipus de cóc que feien les dones quan pastaven a base de cansalada i magre, que a diferència del cóc, era rodó amb panxa de bórrec, li afegien cua, orelles i cap semblant un bórrec, "cinglar" fotre, "rossegaller" curios, tafaner, "frare" escalfa-llits, "passador" orinal, "revirar" doblar, "esquellajar" xafardejar, "plantilla" fer la pasta de braç de gitano, "triança" pala de ventar el blat,

"llençol" xarxa de corda per a carregar palla, "a gata meus" a rossegons a ròsecc, "andoleta" cuinat de peix a base de moll petit en una cassola de fang, "mosquit de topolí" el mosquit que acudeix al ví, i serveix també per a designar als borratxos, costum d'Alcalà per Sant Joan era fer fogueres i el repartiment de favó -faves bollides-.

En una propera ocasió els parlarem si els plau, d'altres pobles i de curiositats de la nostra parla.

AURELI PUIG I ESCOÍ
Mas el Molló
Torreblanca